

“Палінодія” Захарії Копистенського 1621 р.

заголовок цього монументального трактату: “Палінодія сирѣчь книга обороны святой апостольской всходнѣй церкви кафолической и святых патриарховъ и о грекохъ и о роксоланахъ христіанехъ в ласце Божой”. Авторство цієї книги зазначено таким чином: “През архимандрита Захарію Копыстенского ... написана из ревизією учителей видана”, є дата - 1621. П. - багатоінформативний твір-пам’ятка української публіцистики (полемічної літератури), суспільної і політичної думки, фактично перший огляд вітчизняної історії із давніх часів до поч. XVII ст. і одночасно важливе нарративне (оповідне) джерело з історії України кін. XVI - поч. XVII ст. П. вирізняється своєю осмисленою й доцільною, з точки зору автора, композицією: поділяється на частини, розділи, артикули. Розпочинається з переліку змісту (“Описаніє Палінодії”). Після цього подається алфавітний перелік прізвищ і назв джерел: “Каталог книгъ и учителей, которыхъ до тоей книги уживало” - всього 185 позицій церковних і світських творів. З *Копистенський* виявив велику обізнаність із творами латиномовних авторів - польських хроністів. Серед них були М.Кромер, Я.Длугош, М.Меховський, М.Стрийковський, О.Гваніні (Гвагнін, Гвагвін). Посилається на польську хроніку М.Бельського, твори Ботеро (Ботеруша) і Баронія (Бароніуша), а також Титмара (Мерзебурзького), якого називає “историк нѣмецкій”. Простежується посилання на анонімні хроніки, хронографи і літописи: “Маргвард хронолог”, “Кройника грецкая и словенская”, “Кройника сербская”, “Кройника словенская”, “Чешская история”, “Летописец російскій зри хроника”, “Росские летописци”. Використаний Київський Патерик, “орація” Станіслава Орховського, “Требник словенский... з друкаръни стратинской”. Широко залучені твори українських

полемістів як православної конфесії (“*Апокрисис*” Христофора Філалета (див. - *Броневський Мартин*), в тексті трапляються варіанти прізвища або псевдоніми: “Филолита”, “Филамента” і навіть “Филидельфа” (“Ектезис”, твори *Мелетія Смолитського* - “Антиграф виленский”, “Фринос”) (“Плач” або “Лямент Орфолога”), так і уніатів (“Оборона” Л.Кревзи). П. - один із важливих і вірогідних автентичних розповідних джерел про острозький культурно-освітній центр, ОА і її діячів. Висока оцінка дається першому ректорові ОА *Г.Смолитському*. Він називається: “годной памяти муж Герасим Данилович Смолитский”. Згадується збірник полемічних трактатів, виданих в Острозі наприк. XVI ст., так звана “*Книжица*”: “а выразней и доводней... в книжице в Острозѣ друкованой...” (див. - *Книжица (в 6-ти розділах) 1588 і Книжица (в 10-ти розділах) 1598*). Найбільша увага надається острозьким культурним діячам і кн. *В.-К.К.Остроцькому*, який називається “Пресветлый княжети”, у третьому артикулі другого розділу четвертої частини П. Цей артикул має заголовок: “О пресвѣтлом и православномъ Василии княжати Острозкомъ воеводѣ киевскомъ”. Про цього князя в П. говорить: “... княжа острозкое Василий Константинович... сын пресвѣтлого Константина, княжати острозского, а великого гетмана великого княжства литовского, воеводи троцкого... в дѣльности и правовѣрїи,- первый межи княжати роскими, великій заступ и потѣха всего народу роского; мур желѣзный на Украинах, страх и трепет татаром...” Важливим свідченням великого значення Острога як культурного центру (див. - *Джерела з історії Острозької Академії XVI-XVII ст.; Роль і значення Острога в історії України XVI - перш. пол. XVII ст.*) є слова автора П. про те, що при дворі *В.-К.К.Остроцького* “найдовалися... и мовцы оному Димосфенесови равнии, и Сафанове и иные розличнии любу мудрцы. Найдовалися и докторове славнии, в греческом, славенском и латинском языкахъ выцвѣчонии.

